

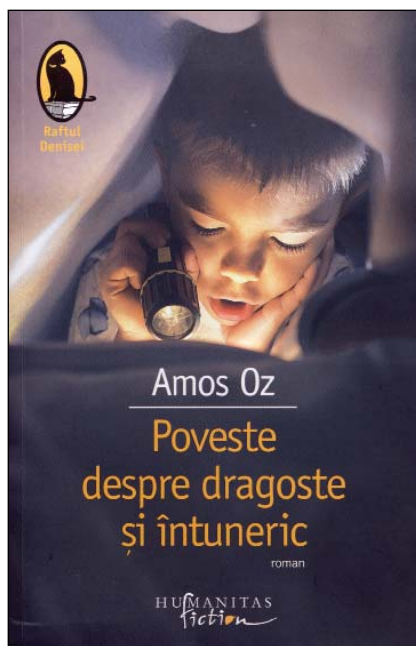
POVESTEA DESPRE DRAGOSTE A LUI AMOS OZ

Doa două cărți, apărute la un interval de circa doi ani, „Cutia neagră” (Ed. Univers) și „Poveste despre dragoste și întuneric” (Ed. Humanitas), a doua în 2008, deschid o străveche temă a literaturii: iubirea ca motor, ca ferment, ca elixir al vieții noastre cea de toate zilele. „Cutia neagră” este un roman epistolar, modalitate în care un scriitor poate fi foarte interesant ori, dimpotrivă, plicticos. Amos Oz este mai mult decât interesant. Scrisorile sale sunt momente de viață intensă, pasională. „Uneori te fixam cu privirea, fără a clipi, numai ca tu să nu mă poți privi. Copilul, ca un asistent social, restabilirea legătura între noi, cerându-mi mie să-ți torn cafea” - o mostră de stil, o scenă de familie. Oz știe să picteze, să povestească, să emoționeze, să-și dozeze mijloacele, de la umor la sarcasm ori melancolie. În plus, „Cutia neagră” este plină de înțelepciune, ceea ce o face o „carte albă”, după limbajul actual, în politică. De ce totuși, „Cutia neagră”? Termenul este cel referitor la automatul de înregistrare de la bordul avionului.

În „Adevărul literar și artistic”, din 2 noiembrie 2004, Felicia Antip prezenta „A Tale of Love and Darkness”, considerându-l, așa cum și este, un roman autobiografic. Romanul lui Amos Oz a fost tradus din engleză, adică după o traducere din originalul în ebraică. Probabil, farmecul originalului nu s-a deteriorat prea mult. „M-am născut și am crescut într-un apartament micuț, cu tavanul scund, aflat la parter. Părinții

mei dormeau pe o canapea care, atunci când era desfăcută, seara, aproape că umplea încăperea de la un perete la celălalt”. Astfel începe un roman de 600 de pagini, pe care autorul știe să-l stăpânească prin talent și forță de creație. Este viața din Israel, în faza de construire a noului cămin evreiesc. Romanul a primit zece distincții literare internaționale (France Culture, Goethe, ș.a.), a fost publicat în 25 de țări, a fost ecranizat de Natalie Portman. Publicația „The New Republic” consideră că este cel mai bun roman al lui Oz, dar el mai are în bibliografia sa bogată numeroase alte cărți de succes. S-a născut în 1939, la Ierusalim, părinții fiind originari din Polonia și Rusia. A locuit un timp într-un kibutz. La vârsta de 20 de ani era deja activ în literatură și publicistică. Într-un dialog cu Leon Volovici, Amos Oz a declarat că și-a desoperit, scriind, rădăcinile est-europene. Este considerat printre cei mai importanți scriitorii israelieni, poate cel mai cunoscut, azi. A vizitat România, a acordat interviuri interesante, a publicat romane la „Polirom”, „Humanitas”. Merită să amintim aici cartea „Cum să lecuiești un fanatic” (Ed. Humanitas). Marele său merit este că, iubind oamenii la modul real, iubirea fiind nu numai un sentiment pentru o femeie, ci o chemare spre universal. Amos Oz caută neîncetat soluții pașnice de rezolvare a conflictelor grave din Orient și din lume. El recunoaște că este un visător, dar un „visător fanatic”, ceea ce nu este rău.

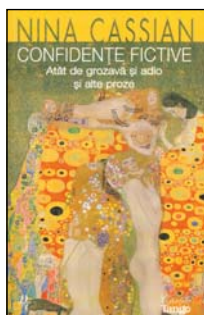
Prieten cu Itzhak Rabin, a deplâns

cu toată ființa sa marea tragedie, acel oribil asasinat care a îndoliat nu numai pe evrei, dar și speranțele unei lumi. Amos Oz crede în pace, în iubire, cum credem și noi, dar el știe că orice flacără, a speranței în speță, are nevoie de oxigen. Romanele sale furnizează oxigenul necesar ca marile păduri pe care nu trebuie să le distrugem, dacă nu ne dorim moartea.

BORIS MARIAN MEHR

Nina Cassian sărbătorită la București

Timp de o săptămână, la mijlocul lunii noiembrie, Nina Cassian s-a aflat la București. Poeta a venit special pentru a marca prin prezența sa lansarea a două reeditări dintre cărțile ei cele mai populare: *Spectacol în aer liber. O altă monografie a DRAGOSTEI* împreună cu delicatele *Confidente fictive. Atât de grozavă și adio și alte proze*. Peste 200 de persoane au invadat, lteralmente, spațiile de protocol ale hotelului „Intercontinental”, unde era programat evenimentul. Luată cu asalt de întrebările venite din sală, poeta a răspuns cu superbă spontaneitate curiozității publice, deschizând generoase

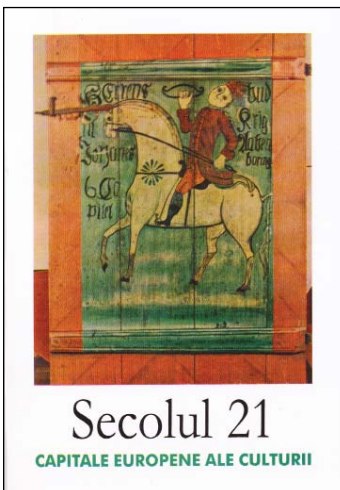
perspective spre înțelegerea esenței creației personale. În final, festivalul de idei ocazionat de inițiativa editorială a revistei „Tango”, a culminat în chip omagial pentru apropiata aniversare a Ninei Cassian, care pășeste calendaristic în al 84-lea an de viață. Din colțul nostru de pagină, îi urăm, cu toată ardoarea de care ne simțim capabili - LA MULȚI ANI !!!

Lansare la Institutul Francez din București

„SECOLUL 21”

Revista „Secolul 21”, urmașa firească a revistei „Secolul 20”, condusă cu multă energie și competență de Alina Ledeanu, alături de o artistă plastică de prestigiu și cu mult har, Geta Brătescu, de un colectiv de valoare (Irina Mavrodin, Livia Sasz), colaboratori din țară și din alte țări, nume de rezonanță în cultură, și-a lansat în 31 oct. a.c., la Institutul Francez, nr.7-12/2008 (revista, din motive financiare, este bianuală, păcat). Au exprimat opinii E.S. Oystein Hovdtkinn, ambasador al Regatului Norvegiei, doamna Sandrine Devaux, director adjunct al Institutului „Pierre Werner” din Luxemburg (susținător al proiectului acestei ediții), domnul dr. Zoltan Bretter, director al Centrului Cultural al Republicii Ungare, din București, cu care revista intenționează să colaboreze pentru un viitor număr, și directoarea publicației, doamna Alina Ledeanu. Ediția are ca titlu - „Capitale europene ale culturii”, noțiune devenită familiară de câțiva ani, pentru noi fiind Sibiu, iar în fiecare țară europeană fiind create asemenea centre, de obicei nu în capitala politică a țării respective. În cuprinsul revistei, Sandrine Devaux scrie despre o „mare regiune culturală”, despre perspective, proiecte, repere, la fel Guy Dockendorf, Mario Hirsch, Berit Vogel, Charlotte Bohl, Bernard Baumgarten. Luxemburgul, un ducat în inima Europei, este totodată un adevărat centru de eferescență culturală și politică, datorită poziției sale geografice și a unei istorii care a fost mai blândă aici, față de alte zone ale continentului. Despre Sibiu-2007 scrie Sergiu Nistor. Se știe că F.C.E.R. a fost prezent, ca în fiecare an, la aceste manifestări culturale. Un capitol este dedicat „cerchiștilor” de la Sibiu (erau activi în anii celui „cerc”: Doinaș, Negoitescu, Regman). Un alt subiect este proiectul cultural „Stavanger 2008”, o altă capitală a culturii, în Norvegia, la fel cum în Anglia este Liverpool. Michel Deguy scrie despre „Sfârșitul Academiei Franceze”, ceea ce nu are a bucura pe nimeni. Un semnal de alarmă într-o lume electronizată, fără un suport suficient, cultural.

B. MARIAN

Viața în Iran și Absurdistan

Ce știu occidentalii despre români și România? Dracula, Ceaușescu, copiii străzii, Hagi, Budapest, cerșetori, Nadia Comăneci și cam atât. Dacă ar fi să fim restrictivi și exigenți în a inventaria reperele fixate de alții. Sigur că realitatea a fost și este mult mai complexă și nuanțată.

Ce știm noi despre Iran? La fel de puțin. Cyrus, Darius, Persepolis și pe urmă sărim direct în secolul XX, petrol, Șahinșahul Reza Pahlavi, Ayatolahul Khomeini, Revoluția și Gărzile islamice, mai nou, Ahmadinejad și programul lui nuclear. Și gata, cam atât. Sigur că realitatea este mult mai complexă și nuanțată. Se trăiește și la noi, și la ei, sunt oameni buni și ticăloși, există dragoste și sentimente, dincolo de ideologii, religii și resentimente. În Romanistan, ca și în Iran. O carte teribilă prin firescul narării și naturalitatea exprimării unor întregi categorii de sentimente general umane este și romanul „Septembrie în Shiraz” (Editura Leda, 2008) al irano-americanului Dalia Sofar. Avem istoria dramatică a unei familii de evrei din Iranul de după căderea șahinșahului, care încearcă să supraviețuiască și apoi să fugă din coșmarul terorii instaurate de Gărzile Revoluției. Avem o radiografie a unei societăți totalitare, bazată nu pe o ideologie, ci pe o dogmă religioasă. Cu toate brutalitățile ei, cu toate absurditățile ei. Nimeni nu mai e ce-a fost, nimeni nu e sigur ce poate să devină. Om bun sau o jigodie om cinstit sau un ticălos. Și totuși. Printre toate relele și urâciunile acestei lumi, se trăiește. Cum s-a întâmplat și în nazism și în comunism, oamenii se dovedesc mai tari decât istoria. Povestea familiei lui Isaac Amin poate fi povestea fiecăruia dintre noi. O carte exemplară a unei debutante.

„Absurdistan” (Humanitas, 2008) este un alt roman exemplar despre ce înseamnă democrația de după un regim totalitar. Cu toate clișeele și poncifele capitalismului sălbatic, cu miliardari și curve, mașini de lux, crime, vînturăreală prin lume, ravagiile unei lumi care nu se mai regăsește. Globalizarea aduce cu sine nu doar un „modus vivendi”, ci și un „modus operandi”. Autorul cărții, Gary Shteyngart, ca și eroul ei, este un evreu pripășit prin Statele Unite după ce părăsește un URSS ce se îndrepta spre destrămare. Stabilît cu familia la New York, dă lovitură cu acest roman, unde regăsim tot ce am trăit și noi după 1989, abia în 2006. Cu mult umor și mai multă ironie, fostul cetățean sovietic declșeizează toate poncifele fostei societăți comuniste, dar și ale actualei societăți capitaliste. Viața în „Absurdistan” - o țară postsovietică fictivă - este extrem de vie și intensă, cu bune și rele, așa cum a fost și este și prin Romanistan, prin Iran sau Absurdistan. Ne amuzăm și rădem de toate câte se pot întâmpla, ar trebui să ne revolte, dacă am mai avea puterea necesară. Excelent roman, să o spunem clar și limpede. Rămânem cu regretul că nu avem o astfel de carte și despre Romanistan. Mai că ne-am pune din nou pe scris proză.

BEDROS HORASANGIAN

O carte splendidă

Noah Gordon mărturisește într-o „Notă de mulțumire” că a consultat numeroase personalități științifice, specialiști, a studiat litaratura veche, de la Avicena, Galen până în zilele noastre, a fost ajutat de familie, prieteni. Rezultatul a fost pe măsura efortului - o carte splendidă, „Ultimul evreu” (ed. Vivaldi), din păcate, necomentată și neremarcată în presa noastră culturală. Este vorba despre izgonirea evreilor din Spania, în 1492, măsură care a fost pregătită cu dibăcie diabolică de fanatici religioși de care și Vaticanul se dezice astăzi. Evreii au fost izgoniți întâi din Spania, apoi, după cinci ani, din Portugalia, sub pretextul împotrivrării la convertire, dar nici așa-numiți marani (evreii convertiți, care practicau pe ascuns iudaismul) nu au dus-o mult mai bine, doar dacă nu acceptau căsătorii mixte, numeroase după 1492. Astăzi, se spune că fiecare spaniol are o picătură de sânge evreiesc în vine, ceea ce este, desigur, mai mult o metaforă. Oricum, Spania a plătit scump intoleranța Inchiziției, prin exodul unui mare număr de oameni pricepuți în finanțe, comerț, întreprinderi, precum construcția de nave, savanți în diverse domenii, meseriași de înaltă calificare. A fost o „purificare” etnico-religioasă, care a ajutat alte țări să beneficieze de aportul evreilor: Țările de Jos, Imperiul Otoman, Anglia, Franța.

BORIS MARIAN

Un reper în studierea istoriei, culturii și civilizației evreilor

Apărut cu oarecare întârziere, din motive independente de voința realizatorilor, numărul ultim al revistei „Studia HEBRAICA” a Centrului care funcționează la Universitatea București, Facultatea de Litere, este coordonat de aceeași dăruită ebraistă, dr. Felicia Waldman. Prima parte reprezintă suma comunicărilor susținute la Conferința Internațională „Viața evreiască în Diaspora înainte de al doilea război mondial - Europa și zona mediteraneană” (28-29 mai 2007). La secțiunea „academică” citim comunicările despre *Sefer ha - Bahir*, carte fundamentală din tradiția evreilor din Babilon, ca și urmările sale (*Ronit Meroz*), despre sărăcie și caritatea în tradiția iudaică (Felicia Waldman), evreii din Franța și Algeria în timpul

Afacerii Dreyfus (prof.dr. Carol Iancu), evreii din Italia lui Mussolini (Michael Shafir), Mihail Sebastian și Eliade (Andrei Oigșteanu), cartierele evreiești din București (Anca Ciuciu), dr. I.J.Niemirovker (Z.Herșcovici), ș.a. Interesante au fost și comunicările studenților - despre rolul femeii în Orientul Apropiat, în antichitate (Alexandra Untu), dr. Adolph Stern (Ildiko Galeru), imaginea evreului în opera lui Liviu Rebreanu (Daniela Grădinaru), Pogromul legionar de la București (Adina Babes), Luther și evreii (Mihnea Georgescu), Războiul de Șase Zile (Alina Stănescu), poziția Papei Ioan Paul II față de iudaism (Tudor Petcu). Alte comunicări - Psihologia Răului, Holocaustul (Peter Dan), Ce este filozofia iudaică (Raphael Shuchat), Tristan Tzara,

la o comunicare din 1946 la București (prof.dr. Vasile Morar), Istoria evreilor în timpul celui de al doilea război mondial (dr. Alexandru Florian). La secțiunea recenzii, ni se oferă, sub semnătura lui Andrei Oigșteanu, „Mircea Eliade. Prizonier al istoriei” (de Florin Țurcanu, Humanitas), Laszlo Alexandru despre „Noica și mișcarea legionară” (de Sorin Lavric, Humanitas), Oliver Lustig despre Enciclopedia Holocaustului în Ungaria (de Randolph L. Braham, în limba maghiară, Budapesta -2007). „Studia HEBRAICA” este un reper pentru cei interesați de istoria culturii, civilizației evreilor într-un context larg, al umanității din toate timpurile.

B.M.M.

